

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Vrede zij U!

Jezus dan zeide nogmaals tot hen:
Vrede zij u!

Joh. 20 : 21a.

Jezus leeft en wij met Hem. Dat was het evangelie van Christus' opstanding. En dat was dus een geweldig woord: de opstanding van Christus grijpt ook ons leven aan en zet het om. Wij gaan óók echt léven. De levensverminking krijgt geen kans meer. Want elke doodsmacht wordt verbroken. Jezus leeft. En nu is ons leven niet meer een gestadige dood, maar een onbelemmerde bloei, een niet te stuiten jubel.

Een geweldig woord, — als het wáár is. Want dat Jezus leeft, dat ontkennen we natuurlijk niet. Dat geloven we wel. Maar dat tweede, geloven we dat ook? En wij met Hem? Is er dan na Christus' opstanding iets in ons leven veranderd? Christus heeft zelf op de paasmorgen het leven ontvangen. Maar wat heeft Hij dan toen gedaan om die woorden waar te maken: en wij met Hem?

Wat heeft Christus eigenlijk gedaan na zijn opstanding?

Johannes vertelt dat Hij op de avond van die dag op eens in het midden van zijn discipelen staat. Hoe, — dat doet er niet toe. Hij is er. En Hij groet hen: vrede zij u! Hij groet hen precies, zoals alle Israëlieten elkaar groetten, op straat of als ze bij elkaar op bezoek kwamen. Die groet hield in het dagelijkse spraakgebruik heus niet zo veel meer in dan onze groet. Wij zeggen: goeden dag, goeiemorgen. Een Jood zei: vrede zij u. Dat is: het ga je wel. Het ga je goed.

Dat is dus niets bijzonders dat Christus zijn discipelen zo groet als Hij bij hen binnentapt. Maar dan, als Hij duidelijk heeft laten zien dat Hij echt Jezus is en niemand anders, hun gekruisigde meester en niemand anders, als Hij onomstotelijk heeft getoond: Ik lééf, — dan zegt Hij nog eens: vrede zij u. En dat is toch wel opvallend. Eén keer groeten, als je binnenkomt, dat is gewoon. Dat is niet meer dan beleefd. Maar dan, even later, nadat je je hebt voorgesteld die groet nog eens herhalen? Daarbij spitsen de discipelen hun oren: wat zou Jezus bedoelen? Vrede zij u?

En dan zijn ze precies waar Christus ze hebben wil. Want Hij zei dat voor de tweede maal om ze daarmee te vragen: weet ge eigenlijk wel wat Ik zei zo even, die eerste keer? Ik zei: vrede zij u!

En dan weten ze het op eens weer: Vrede, — dat betekent dat het je wél gaat, dat het leven gaaf is en gezond, dat er geen storing is en geen verwarring, geen pijn en geen schade. Vrede, — dat is in de bijbel dan ook eigenlijk hetzelfde als „leven“. Wij zeggen: léve die en die. De Israëliet zegt: vrede zij hem.

En dat had Jezus dus gezegd, toen Hij binnenkwam: het ga u wél. Ik wens u het léven toe. Ten volle het léven.

Wenst Christus zijn discipelen het leven toe? Meer niet? Maar hoeveel wensen blijken geen vrome wensen te zijn? Wensen die wel prachtig klinken maar niets uithalen.

Haalt die wens van Christus wel iets uit? Maar zijn discipelen herinneren zich toch zeker dat woord dat Hij sprak, nog maar zo kort geleden: Vrede láát Ik u; mijn vrede gééf Ik u.

Dát zegt Christus nu met die gewone, alle-daagse groet: Ik gééf u mijn vrede. Ik geef u het wel-zijn. Ik zeg: vrede zij u. Dat betekent niet maar: heb een goede dag. Want Ik maak al uw dagen goed. Ik ben toch de Verlosser. Ik zeg: het ga u wel. En dan gáát het u wel. Want Ik leef. En Ik die leef, gééf u

het leven. Vader, de ure is nu gekomen. Gij verheerlijkt nu uw Zoon, opdat uw Zoon U verheerlijke, gelijk Gij Hem macht gegeven hebt over alle vlees, om aan al wat Gij Hem gegeven heb eeuwig leven te schenken.

Vrede zij u. Zegt Christus dat slechts tot zijn discipelen? Maar de wereld dan? Alle vlees dan? Wij dan?

Kijk, nu komt het: gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook u. Tot zijn discipelen zegt Christus: het ga u wel. En door zijn discipelen, die Hij nu tot apostelen maakt, zegt Hij dat ook tot ons. Zijn discipelen gééft Hij vrede, leven. En door zijn discipelen, die Hij nu de wereld inzendt, geeft Hij zijn vrede en zijn leven ook aan ons. De Vader heeft Hem immers niet slechts gezonden tot twaalf getrouwen maar tot de wereld, tot alle vlees. Nu gaat Hij ook kómen met zijn groet „vrede zij u“; komen tot de wereld. Nu gaat Hij komen met zijn gave, de vrede en het leven: komen tot alle vlees. Maar Hij komt door de apostelen.

Daarom blaast Hij ook op hen en zegt: ontvangt de Heilige Geest. Hij wil dat ze dat begrijpen: zo werkelijk als ze zijn adem langs hun hoofd voelen strijken, zo werkelijk gééft Hij hun de Heilige Geest. De Heilige Geest van God, die het léven meedeelt overall waar zij, apostelen van Jezus Christus, hun zending vervullen.

Want het is toch de Geest van God die levend maakt. Als de Heere de eerste mens schiep, hem vormend uit het stof der aarde, dan blaast God de levensadem in zijn neus. En zo, door de adem, de Geest van God, wordt de mens tot een lévende ziel. En als Ezechiël staat bij dat dal vol geraamten dan profeteert hij op bevel van God tot de Geest: kom van de vier windstreken, o Geest, en blaas in deze gedoden, zodat ze herleven. En dan komt de Geest en dan herleven die botten en ze gaan op hun voeten staan, een geweldig groot leger.

Zo gaat nu de levende Christus aan ons het leven geven: door de dienst der apostelen en door de hun verleende Geest. Ze komen nu, die apostelen, tot de wereld met de krachten van de eeuwige Geest van God. En ze komen in de naam van Jezus Christus. Het is de Geest zelf die door hun werk de banden van de dood verbreekt alom. Het is de Geest zelf, die gezonden wordt door Jezus Christus. Opdat wij dezelfde heerlijkheid hebben als Hij. Dezelfde vrede als Hij. Hetzelfde leven als Hij.

En hoe deelt de Geest het leven dan uit? Hoe komt dan de vrede van Jezus Christus tot ons door de arbeid der apostelen? Wat moeten wij dan doen om gered te worden, om te leven?

Wat moeten wij doen? Dat is de vraag die de verschrikte Joden op de pinksterdag stellen aan Petrus, als ze merken dat Jezus, die zij gekruisigd hebben, tóch leeft en werkt. Petrus zegt dan: bekeert u en een ieder van u late zich dopen in de naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden, en g e z u l t d e g a v e d e s H e i l i g e n G e e s t e s o n t v a n g e n. Geloof het gepredikte evangelie, grijpt de vergeving van uw zonden door Jezus Christus en dan hébt ge de gave van de Heilige Geest. Dan hébt ge het leven. Dan is de vrede van Christus tot u gekomen.

Daarom zegt Christus tenslotte ook tegen de discipelen: wie gij hun zonden kwijtscheldt, dien zijn ze kwijtgescholden. Wien gij ze toerekent, dien zijn ze toegerekend.

O nee, dat wil niet zeggen dat de apostelen

INHOUD

Vrede zij U!	J. K.
Wat geloven wij van de Heilige Geest?	H. J. J.
Een concilie in nieuwe stijl	J. M.
Kruistocht naar Berlijn	
„Leven“ in het atomaire tijdperk	J. S.
Tussen Kerk en heidendom	A. P. M.
Persschouw	P. A. H., C. V.
Kerknieuws	

de macht hebben, de zonden te vergeven. Maar wel dit: dat zij, als ze Jezus Christus verkondigen, dáármee de vergeving der zonden schenken aan ieder die hun prediking gelooft. En dat ieder die hun woord niet gelooft geen vergeving ontvangt, en dus geen leven, geen vrede. Het betekent wel, dat de vergeving der zonden tot ons komt door het gepredikte woord. En dat het leven ons meegedeeld wordt door het gepredikte woord. Want de gave des Heiligen Geestes wordt ons deel door het gepredikte woord. En dat zó werkelijk, zó reëel, dat verwerping van het evangelie ons de vergeving der zonden doet missen. Dat ongelooft jegens het woord der apostelen ons de Geest ontnemt. Dat we, als we de verkondiging der verlossing verachten, ons zelf van het leven beroven.

En dat is nu alles. Zo laat de levende Jezus zijn leven doorbreken in onze dood. Zo deelt Hij ons zijn vrede mee door de kracht van de Heilige Geest. Zo doet Hij ons werkelijk leven, net als Hij. Door het evangelie van de vergeving der zonden, door de prediking der verlossing. Zo ontvangen we de vergeving der zonden, — anders niet. Zo ontvangen we de Heilige Geest, — anders niet. Zo ontvangen we het leven in zijn Naam, — anders niet.

En het leven, — dat is niet slechts „innerlijke vrede“. Dat is niet iets anders dan ons gewone leven. Dat is geen leven dat buiten het gewone leven omgaat en boven het gewone leven uitgrijpt. Het leven dat Jezus Christus geeft is het leven voor echte mensen, mensen van vlees en bloed. Mensen die honger hebben en ziek worden. Mensen die tobben over de mislukking van hun werk en die hunkeren naar een gave verhouding met hun broeders in de kerk. Dat gewone leven maakt Christus gezond, heel, gaaf. Als Hij ons het leven geeft, dan kan Hij dat heel gewoon in de taal van alle-dag zeggen: het ga u wel. Heb het goed. Heb rond-om-rond vrede.

Dat leven geeft Jezus Christus. En dat leven komt tot ons door de Heilige Geest, door de vergeving van onze zonden, via het evangelie dat de apostelen verkondigen. Zó wordt het waar: Jezus leeft, en wij met Hem.

Is dat nu alles? Ja, dat is alles. We zouden allen iets anders gezocht hebben. We zouden dit nooit hebben kunnen bedenken. Maar Christus zegt dat Hij zó met de verlossing tot ons komt. Dat Hij zó onze ongerechtigheden vergeeft en onze krankheden, ál onze krankheden, geneest.

Natuurlijk, dat is om razend bij te worden. Zoals de Joden in de synagoge te Nazareth razend werden, toen ze vol spanning zaten te wachten op de wonderen van verlossing die Jezus zou gaan doen. Want ze werden naar huis gestuurd met het woord van Christus: het woord van verlossing wordt in uw oren werkelijkheid. Ge ontvangt het leven door het levenswóord te geloven. Ze brieden van

boosheid. Want ze zeiden: daar schieten we nog al wat mee op. Als Hij het ons maar eens liet zien.

En zeggen wij dat ook niet? Laat het ons maar eens zien, dat het ons wél gaat door Christus' opstanding. Laat ons dat maar eens zien, dat Hij leeft én wij met Hem. Dat we iets, nee: alles, aan de opstanding van Christus hebben.

Want natuurlijk we kunnen ons wel even verwarmen aan wat mooie wóórden. Maar wat blijft daarvan over als we toch weer opbotsen tegen die kleine en grote ellendigheden die ons leven ontbinden? Wat is de opstanding van Christus voor ons, die tóch weer vastlopen. We kunnen dat wel zeggen: dat we leven met Christus. Maar léven we dan werkelijk? Gáát het ons wel? In elk opzicht: wél? Wat d o e t Christus nu eigenlijk? Wat doet Hij in onze nóód?

Wat Hij doet? Hij komt tot ons door een preek. Hij duwt ons in onze alledaagse zorgen de bijbel in handen. Hij zegt als we rádeeloos zijn: hoor het evangelie. Hij schéurt door onze opstand heen met een psalmregel, gezongen door een kind. En wij willen niet horen. We geloven er niets van dat we dáárdoor ook maar één stap verder komen. Maar Hij zegt: hoor toch maar. Want zo kom Ik tot u met de vergeving der zonden. Zo kom Ik tot u met de hemelse krachten van de Heilige Geest.

Zo komt Hij op een onverwacht uur in onze huiskamer. Of op straat. Zo komt Hij, onopvallend, maar met de krachten van het léven. Zo komt Hij tot ons en bereikt ons, die eigenlijk geen kant meer uitkunnen, die zwak zijn en zonder moed. Zo komt Hij tot ons die een kerkgang doodgewoon vinden en ons bij de bijbellesing aan tafel eigenlijk maar een beetje vervelen. Zo komt Hij. En wij hebben het heus niet zo veel in de rekening.

Maar zo komt Hij dan toch met de vergeving van onze zonden. Zo komt Hij dan toch met zijn vrede.

En Hij komt opdat we geloven zouden.

Want door de vergeving van onze zonden zet Hij ons, met ons zielig bestaan, toch midden in het léven. Nog eens: niet het leven, zoals wij dat vaak bedoelen als we over „geestelijk” leven spreken. Nee, Hij brengt het leven in het bestaan van mensen die huiveren van de kou, die krimpen onder wreedheid en onrecht, die wel schreeuwen kunnen bij het ineensstorten van hun verwachting en hoop. Hij overwint in ons leven de dood, de ellende, zoals Hij zelf die geproefd heeft als echt mens. Hij geeft ons precies dezelfde levensglans, die Hij ontving in zijn opstanding uit het graf.

Maar Hij doet dat door niets anders dan de vergeving der zonden, die ons gegeven wordt in het gepredikte woord. Hij doet ons zijn evangelie horen en geloven. En zó maakt Hij de verbinding tussen onze dood en zijn leven hecht en sterk.

En zullen we ons nu geërgerd afwenden, omdat het toch niet helpt? Omdat we dus toch weer afgescheept worden met woorden, — mooie woorden, maar niet méér dan woorden.

Maar Hij zegt: daarin is toch het léven. Daarin alleen. En zo zeggen het de apostelen. Zo zegt het de Schrift: wie dit woord niet gelooft, dien zijn de zonden gehouden. De Geest gaat hem voorbij. De doodsbeenderen blijven dood.

Wat moeten we dan doen?

Hij zegt: hebt ge niet gehoord wat Ik zei? *V r e d e* zij u! Wees niet bevreesd. Ik ben de eerste en de laatste en de levende. Ik ben dood geweest en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden. En Ik heb de sleutels van de dood en van het dodenrijk.

Hij komt ons, die verdwalen, tegen op de weg. En Hij groet ons. Nu *m o e t e n* we ons bekeren. Nu *m o g e n* wij, dwazen, eigenzinnigen, ongelovigen, ons omkeren naar Hem. En, omkerend, zien we zijn zegenende handen. En we látén ons groeten én zegenen met zijn vrede en zijn troost.

Haulerwijk.

J. Keuning.

Wat geloven wij van de Heilige Geest

Deze vraag wordt in Zondag 20 door de Catechismus gesteld en als volgt beantwoord: „Ten eerste, dat Hij samen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwig blijve”.

Het spreekt vanzelf, dat daarmee niet alles is samengevat, wat de Heilige Schrift van de Heilige Geest openbaart. Als ik het wel heb heeft iemand eens geteld hoe vaak er in het N.T. sprake is van de Heilige Geest. Hij kwam tot een getal van enkele honderden. In onze Belijdenisschriften is dat alles niet nagesproken. Maar wel noemt de Catechismus de hoofdzak van wat wij geloven van de Heilige Geest.

Het komt me voor, dat het goed is er eens over na te denken wie de Heilige Geest is en hoe wij Hem „hebben” en aan wie Hij gegeven is. Want daarover heerst in brede kring nog misverstand. En ik zou niet durven zeggen, dat dit bij ons niet voorkomt. Veel onzekerheid en twijfel komt dunkt mij mede voort uit misverstanden omtrent de Heilige Geest. Vandaar dit artikel.

Wij geloven in de Heilige Geest

„Dat spreekt vanzelf” hoor ik iemand opmerken. Maar is dat wel zo? Zeker, elke zondag belijden we (bij monde van de voorganger): Ik geloof in de Heilige Geest. Maar leeft dat ook in het midden der gemeente? Ik heb vaak opgemerkt, dat ons spreken over de Heilige Geest anders is dan ons spreken over de Vader en de Zoon. Ik heb zelden een kerklid ontmoet, die twijfelde aan Gods vaderlijke goedheid. Evenmin heb ik vaak iemand gesproken, die niet geloofde in de genade van Gods Zoon. Maar ik heb vele malen leden van de kerk getroffen, die aarzelden als de gemeenschap van de Heilige Geest ter sprake kwam. Men kan dat niet altijd zo onder woorden brengen, maar ik had de indruk, dat men dacht, dat er voor de gemeenschap des Heiligen Geestes meer nodig was dan geloof.

Men had dunkt mij deze gedachten: Gelo-

ven in God de Vader doet iedereen in de kerk. Geloven in Jezus Christus, de Zoon van God eveneens. Maar dat is voor het hebben van de gemeenschap des Heiligen Geestes niet voldoende. Daar moet iets bij komen. Wát er bij moet komen weet men zo precies niet te zeggen. Maar dát er iets moet wezen, dat boven het geloof uitgaat, schijnt voor hen wel vast te staan. De één zegt, dat hij de bevinding van de Geest mist. Een ander, dat hij het getuigenis des Geestes niet heeft. Een derde, dat hij de verzegeling des Geestes niet bezit. En zo zouden er nog wel meer uitdrukkingen te noemen zijn. Maar dit is wel een bewijs, dat hier voor sommigen wel vragen liggen, waarop ze geen antwoord weten en die hen toch onrustig maken.

Maar is het dan ook niet waar, wat deze broeders of zusters opmerken? Is er geen bevinding nodig? En spreekt de Schrift niet van het getuigenis des Geestes? Evenals van de verzegeling?

Wie een beetje in de Schrift thuis is zal deze laatste vragen direkt toestemmend beantwoorden. Maar die zal ook verstaan, dat er van echte bevinding geen sprake kan zijn zonder geloof. En hetzelfde geldt ook van het getuigenis en de verzegeling van de Heilige Geest.

Dat volgt direkt uit de éénheid van Vader, Zoon en Geest. Ze zijn één in wezen, macht, genade, welwillendheid, barmhartigheid en goedheid. Waar echt geloof is in God de Vader en in Jezus Christus, daar is ook gemeenschap met de Heilige Geest. Iemand kan wel zeggen te geloven in de liefde des Vaders en in de genade des Zoons, terwijl hij meteen beweert de gemeenschap des Geestes te missen. Hij kan dat ook wel oprecht menen. Maar toch kan dit in werkelijkheid niet bestaan. Wie echt gelooft in de liefde des Vaders staat niet buiten die liefde. En wie werkelijk vertrouwt op de genade van Jezus Christus staat onder die genade en deelt daarin. Maar hij deelt daarin alleen door de gemeenschap van de Heilige Geest. Want in de Heilige Geest is de Vader met zijn liefde met en bij ons. En in de Heilige Geest is de Zoon met zijn ge-

nade in ons leven. En we doen onrecht aan de Geest als we dit zouden ontkennen. Want de liefde Gods en de genade van Jezus Christus en de gemeenschap des Heiligen Geestes gaan altijd samen en strekken zich evenver uit. Want de Vader en de Zoon en de Heilige Geest zijn één. En om te delen in de weldaden van de Drie Personen is in de eerste plaats nodig: geloof.

De Heilige Geest is Persoon

Er is vaak zo over de Heilige Geest gesproken, dat de indruk werd gewekt alsof de Geest een „Jets” was en niet een „Iemand”. Men sprak dan over de Geest als een „goddelijk iets”. Alsof Hij een „ding” was, dat ergens in onze geest of in ons lichaam werd ingestort. Een soort „ijle stof”, die in ons werd uitgegoten. De gave van de Geest beschouwde men dan als een zekere injectie, waarvan men de werking kon voelen of tasten om zo te zeggen.

Nu is het waar, dat de Schrift spreekt in allerlei beelden, om ons de gave van de Heilige Geest en de werking van Hem duidelijk te maken. Er wordt gesproken van de uitstorting van de Heilige Geest. Er wordt gezegd, dat de Heilige Geest aan de gelovigen wordt gegeven. En dan denken wij allicht aan „iets”, dat ons in bezit wordt gegeven.

Maar we moeten niet vergeten, dat dit beelden zijn. Als de Schrift spreekt van de „uitstorting” des Heiligen Geest, dan wordt ons voor ogen gesteld de onuitputtelijke rijkdom van de gaven des Geestes. En als gezegd wordt, dat de Heilige Geest ons is gegeven, dan wil dat zeggen dat Hij, God Zelf, ons wil leiden en beheersen en regeren en troosten en sterken in alle strijd. We mogen op Zijn hulp rekenen en van Zijn almacht alle goeds verwachten.

Dat de Heilige Geest Persoon is blijkt uit tal van plaatsen uit de Heilige Schrift. Hij onderzoekt, oordeelt, troost, hoort, spreekt, onderwijst, getuigt en bidt. (Ik noem de Bijbelplaatsen niet, maar ieder die dit wil onderzoeken kan dit nagaan in een concordantie, een register met alle woorden van enig belang in de Bijbel, met de plaatsen waar ze te vinden zijn. Eigenlijk moest zulk een register in geen gezin ontbreken. Voor een gulden of wat is zulk een boekje te koop). Hij is niet maar een kracht Gods, maar Hij is zelf waarachtig God. Niet een „Het” maar een „Hij”.

De werken van de Heilige Geest zijn dan ook persoonlijke werken. En de gelovigen blijven onder die werken des Geestes ook personen, met verantwoordelijkheid en schepselmatige vrijheid. De Heilige Geest werkt niet in ons als in „stukken of blokken” zoals de Belijdenis het uitdrukt. Het staat daar zo: „Doch gelijk de mens door de val niet heeft opgehouden een mens te zijn, begaafd met verstand en wil, en gelijk de zonde, die het ganse menselijke geslacht heeft doordrongen, de natuur van de mens niet heeft weggenomen, maar verdorven en geestelijker wijze gedood; also werkt ook deze goddelijke genade der wedergeboorte in de mensen niet als in stukken en blokken, en vernietigt de wil en zijn eigenschappen niet, noch dwingt hen met geweld tegen hun dank, maar maakt hen geestelijk levend, heelt, verbetert en buigt hen tegelijk liefelijk en krachtig; also dat, waar de wederspanning en tegenstand van het vlees te voren ten enenmale de overhand had, daar nu een gewillige en oprechte gehoorzaamheid des geestes de overhand begint te krijgen, waarin de waarachtige en geestelijke wederoprichting en vrijheid van onze wil gelegen is”. D.L. III/IV § XVI.

Hij buigt onze wil zo, dat wij ook zelf willen. Hij verlicht ons verstand zo, dat wij leren verstaan de dingen die des Geestes Gods zijn. Hij neigt ons hart zo, dat wij nu ook zelf de HERE vrezen en de toevlucht tot de Here Jezus nemen. Hij werkt in ons niet als in automaten, die door een druk op een knop in werking worden gesteld. Hij werkt niet zo in ons, dat wedergeboorte of bekering „vanzelf” ontstaat. Maar Hij behandelt ons als mensen met wil en verstand en met verantwoordelijkheid. Hij neemt ons de beslissing niet uit de hand, maar laat ons kiezen en willen. Waarbij ook de „onmogelijke mogelijkheid” overblijft dat een mens de Geest wederstaat en be-droeft.

De werking van de Heilige Geest kunnen wij niet begrijpen of doorgronden. Wie zou Gods werk kunnen omvatten met het verstand? We verstaan ook hier maar zeer „ten

dele". We moeten ook maar niet trachten te doorgronden wat ons te hoog en te wonderlijk is. Dan geraken we in een doolhof, waaruit de uitweg zeer moeilijk te vinden is. Heel schriftuurlijk zegt onze Belijdenis: „De wijze van deze werking kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomen begrijpen; ondertussen stellen zij zich daarin gerust, dat zij weten en gevoelen (overtuigd zijn), dat zij door deze genade Gods met het hart geloven en hun Zaligmaker liefhebben". D.L. III/IV § XIII.

Geen twee wegen der verlossing

Er is geen sprake van, dat er twee wegen der verlossing zouden zijn. Soms wordt dat wel zo voorgesteld. De eerste weg, die maar een begin zou zijn, is dan die van het geloof in de Here Jezus. Maar daar zou een tweede weg op moeten volgen — en dat zou de eigenlijke weg zijn — die van de wedergeboorte door de Heilige Geest. Dat is een zeer gevaarlijke dwaling, die al heel wat schapen van Christus in onzekerheid heeft doen leven en soms sterven. Geloof en wedergeboorte gaan samen. Wie gelooft in de Here Jezus heeft het leven en wie wedergeboren wordt uit water en Geest wordt wedergeboren door het geloof in Jezus Christus. Zoals art. 24 van de Ned. Gel. Bel. duidelijk zegt: „Wij geloven, dat dit waarachtig geloof, in de mens gewerkt zijnde door het gehoor des Woords Gods en de werking des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwe mens en doet hem leven in een nieuw leven, en maakt hem vrij van de slavernij der zonde".

Woord en Geest of Geest en Woord

Er is nogal gestreden over de vraag hoe de verhouding is van Woord en Geest. En of we moeten zeggen, dat de Geest dóór het Woord werkt of mét het Woord. Het komt mij voor, dat deze vragen ons maar niet al te zeer moeten bezig houden. Onze Belijdenis noemt het Evangelie „een zaad der weder-

geboorte". Dat wil zeggen, dat God de wedergeboorte door het Evangelie werkt. Dat Evangelie of Woord Gods wordt genoemd in de Schrift „een kracht Gods tot zaligheid". Naar mijn mening is er geen bezwaar te zeggen, dat de Heilige Geest dóór het Woord werkt. Al zal ik niemand veroordelen, die zegt dat de Geest mét het Woord werkt. We moeten maar niet over woordjes strijden. Als dit maar vaststaat dat we Woord en Geest niet van elkaar moeten scheiden. En ook niet moeten zeggen, dat er bij het Woord nog iets bijkomen moet.

Nu eens lezen we in de Schrift, dat het Woord alles doet. Dan weer wordt heel de verlossing aan de Geest toegeschreven. Wie het Woord des HEREN gelooft moet dit niet aan zichzelf toeschrijven, maar aan de ondoorgrondelijke en onnaspeurlijke werking van de Heilige Geest. En wie wedergeboren is uit water en Geest moet niet zeggen, dat dit zonder en buiten het Woord om is gebeurd. Wie het Woord verwerpt wederstaat de Geest. En wie de Geest wederstaat verzet zich tegen het Woord.

Allerlei Pinksterbewegingen zoeken een belevens of gebeurtenis, die boven het geloof in Jezus Christus uitgaat. De oorzaak daarvan zal wel hierin liggen, dat veel voor geloof wordt uitgegeven dat geen geloof is. Er is inderdaad veel „dood" geloof, dat eigenlijk met het echte niet veel te maken heeft. De duivelen geloven ook en zij sidderen, zegt Jakobus. Maar daarom moeten we nog geen belevissen zoeken, die boven het geloof in Jezus Christus uitgaan. Want dan willen we wijzer zijn dan de HERE ons naar de Schriften hebben wil.

Wie oprecht in Jezus Christus gelooft heeft het eeuwige leven. En dat leven heeft hij door de Geest. Want zoals Woord en Geest één zijn, zo zijn ook Christus en de Geest een: „Nu Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd is en de belofte van de Heilige Geest van de Vader ontvangen heeft, heeft Hij dit uitgestort, wat gij ziet en hoort". Hand. 2 : 33.

H. J. Jager.

verwachten stellingkeuze „tegen de morele crisis, die de wereld in tragische tegenstelling tot haar technische vooruitgang, doorleeft".

„De concilievaders zullen er niet van tussen kunnen, zich met hun hoogste gezag, tegen de ideologische dwalingen van de tegenwoordige tijd uit te spreken".

Aandacht schenken aan datgene dat aan katholieke zijde het meest nodig heeft genezen en gesterkt te worden — heeft de paus gezegd. Wat dat precies is? Daarover heeft de paus zich niet uitgelaten. Dat zal onderzocht moeten worden. De paus heeft de eerste aankondigingen van het concilie — opzettelijke of onopzettelijke — zo onbepaald en vaag gehouden, dat deze aankondigingen niets van tevoren afsneden. Juist door deze vage aankondigingen werden speculaties en publieke meningsuitingen als het ware uitgelokt. Er komen er dan ook vele. Er verschenen vele publicaties met wensen en met bespiegelingen over de wegen, die de kerk moet zoeken in deze moderne tijd. En dit schijnt juist de bedoeling van de paus te zijn. Uit de vele en velerlei meningsuiting kan een opinie-vorming ontstaan die van grote waarde is. Dat lijkt menigeen in onze kringen mischien vreemd. Verbinden wij niet aan het begrip hiërarchie de gedachte van dictatoriale autoriteit, die zelf wel zal beslissen, zonder rekening te houden met de mening van het volk?

Hier zien we een hiërarchie die er op uit is door de meningsuiting van zo veel mogelijk mensen — clerus en leken — gediend te worden in het komen tot besluitvorming bij het vinden van wegen en middelen die tot heil van de kerk kunnen dienen. Dit is menselijk wijs. Zeer wijs. De menselijke wijsheid van Rome is respectabel. Daar kunnen Gods kinderen in onze kerken van leren. Onze leidende figuren lijken wel eens verstoken van deze gewoon menselijke wijsheid en voorzichtigheid.

„Aandacht schenken aan datgene dat aan katholieke zijde het meest nodig heeft genezen en gesterkt te worden".

De paus was niet tevreden met een te verwachten „duizendvoudige echo van de publieke opinie" welke uitgelokt was door zijn eigen vage aankondiging — hij liet ook een brede voorbereidingsactie organiseren. Hij liet ten eerste aan alle bisschoppen op de wereld, aan alle hoofden van orden op de hele wereld, aan de roomse universiteiten en aan enkele theologische faculteiten vragen welke thema's zij als bijzonder aktueel en dringend zouden willen noemen.

Bovendien werd aan deze ambtelijke personen en instanties de vraag voorgelegd, alleen of gemeenschappelijk over de situatie in hun eigen bisschoppelijk ressort, in hun land, in het gebied waaromtrent zij ervaring hadden, te rapporteren en in verband met de situatie voorstellen of adviezen aan het concilie in te zenden.

Zo heeft Rome het initiatief genomen tot een gigantisch opinie-onderzoek. En niet een oppervlakkig opinie-onderzoek. Maar een zeer hoogstaand en bijzonder gekwalificeerd opinie-onderzoek. Met de bedoeling een zo ruim mogelijk overzicht te krijgen over de situatie van de wereldkerk en zo veel mogelijk werkmateriaal voor het komende concilie bijeen te verzamelen.

In feite is er een massa materiaal binnen. Meer dan twee duizend rapporten en inzendingen met wensen zijn binnen. Dat wil nogal wat zeggen. Vele van deze inzendingen zijn zeer uitvoerig en zijn samenvattingen van diepgaande en grondige studies. In hun totaliteit schijnen zij zo goed als over alle levensgebieden te handelen. Door de „Voorlopige Voorbereidingscommissie", onder leiding van kardinaal Tardini zijn ze geschift en geordend. Het resultaat van deze orderingsarbeid van de „Voorlopige Voorbereidingscommissie" is in een systematische samenvatting uitgegeven en zal, naar het zich laat aanzien, tien boekdelen omvatten. Deze tien banden worden tijdig aan alle leden van het aanstaande concilie toegezonden opdat deze ze voor het begin van de zittingen kunnen bestuderen.

Het wordt een breed voorbereid concilie. Dit zal ons wel duidelijk zijn. Zo wil de paus het. De wereldwijdsheid van de kerk

Een concilie in nieuwe stijl

Dat het komende concilie een concilie wordt in nieuwe stijl, blijkt nu al uit de voorbereiding. Over de voorbereiding heeft de paus zelf gesproken. Hij heeft gezegd: „wij willen het voorbereiden door onze aandacht te schenken aan datgene dat aan katholieke zijde het meest nodig heeft genezen en gesterkt te worden, zoals de Heer het ons heeft geleerd".¹⁾

Over deze voorbereiding heeft ook kardinaal Montini zich op een verrassende manier uitgelaten. Kardinaal Montini is aartsbischop van Milaan en was een van de naaste medewerkers van paus Pius XII. In augustus 1960 heeft hij in een toespraak tijdens een zomercursus aan de universiteit van Milaan gezegd, dat het aanstaande tweede Vaticaanse concilie zich in meer dan een opzicht nu reeds onderscheidde van zijn voorgangers.

In de eerste plaats hierdoor dat de paus het besluit om een algemeen concilie bijeen te roepen, helemaal op eigen initiatief heeft genomen zonder dat hij daarbij beïnvloed is van buitenaf, en zonder dat hij er toe werd gebracht onder de druk van omstandigheden. In vroegere tijden is dit vaak anders geweest. Verschillende pausen hadden veel aarzeling te overwinnen en kwamen pas na lang tegenstribbelen tot het besluit een concilie te doen samenroepen. Door deze houding is de vrij verbreide mening ontstaan, dat de pausen geen voorstanders zijn van algemene concilies. Dat zij deze concilies hoogstens tolereren. Door deze houding is mede de opvatting ontstaan, dat in de vorming, afsluiting en afkondiging van het dogma van de onfeilbaarheid van de paus wanneer hij ex cathedra spreekt in zaken van geloof en zede, eigenlijk het definitieve einde van het samenroepen van concilies zou zijn aangekondigd. Dit laatste is een niet bevestigd gevoelen. Kardinaal Montini zei: dank zij het spontane en energieke besluit van Johannes XXIII is de mening weerlegd als zouden de pausen geen voorstanders van

algemene concilies zijn. Deze paus blijkt er wel een voorstander van te zijn. En dat helemaal niet onder de druk van omstandigheden.

De voornaamste opmerking in de rede van de kardinaal is de volgende. Het aanstaande, tweede Vaticaanse concilie zou het eerste concilie in de kerkgeschiedenis zijn, dat op een „vreedzaam moment in het leven van de kerk" samengeroepen wordt. Gewoonlijk worden concilies bijeengeroepen om twisten in de kerk te beslechten of andersoortige inwendige moeilijkheden op te lossen. Nu dit concilie heeft geen inwendige twisten tot een oplossing te brengen. Het heeft geen dogmatische controversen te beslechten. Geen ketterij te weerleggen. Geen scheuring te voorkomen. Gewoonlijk stond bij de vroegere concilies het thema, het onderwerp van het concilie van tevoren vast. Van te voren was bekend waartoe het bijeen geroepen werd. Nu dit geldt voor dit concilie niet. Zeker — aldus de kardinaal — betekent dit gezins dat het „menselijke — al te menselijke" in de kerk ook nu niet bestreden moet worden en hervormingen of verbeteringen eist. Maar men kan niet beweren, dat er een dramatische toespitsing op enigerlei gebied is. Integendeel. Als men van enige zeker belangrijke delen van de wereld afziet, zoals China en Zuid-Amerika, dan moet men zeggen, dat het gevaar van een schisma nog nimmer zo gering is geweest als nu, en dat de zedelijke en intellectuele situatie van de clerus over het algemeen gesproken natuurlijk, er nimmer tevoren zo goed heeft bijgestaan als tegenwoordig.

Dit concilie wordt dus niet bijeengeroepen vanwege een of andere indrukwekkende, inwendige noodtoestand van de Kerk — aldus kardinaal Montini. De voornaamste reden is de snelle veranderingen in de wereld. Deze eisen een heroriëntering en een gemeenschappelijke bezinning over de middelen en wegen van de moderne zielszorg. In deze samenhang sprak de kardinaal van een te

komt in deze voorbereidingsarbeid tot uitdrukking. En dit laatste is zijn bedoeling.

Deze komt ook tot uitdrukking ook in de personen waaruit de centrale commissie en de speciale commissies en de twee secretariaten zijn samengesteld.

In de centrale commissie werden de voorzitters van de tien voorbereidende commissies en van de twee secretariaten benoemd. Daarbenevens werden in deze centrale commissie benoemd alle voorzitters van de regionale bisschopsconferenties van de hele wereld. President van de centrale commissie, die de totale voorbereidende arbeid zal leiden en coördineren, is de paus zelf. Haar secretaris, tevens algemeen secretaris van alle commissies, werd de curieprelaat Mgr Pericle Felici. Deze centrale comm. telt meer dan honderd leden en adviseurs.

Dit om u enig idee te geven van de enorme en brede arbeid welke ter voorbereiding van het concilie wordt verricht. Rome beschikt over een groot aantal knappe koppen. Over een onvoorstelbare wereldwijde, soepele organisatie. Over eeuwenoude ervaring en kerkelijke „staatsmanswijsheid” en stuurmanskunst. Over een oud wereldcentrum te Rome. Met dat alles en nog veel meer van Rome vergeleken zijn onze gereformeerde, vrije kerken en kerkjes slechts nietige hulkjes op de wereldoceaan. Wij belijden en zingen graag uit het Lutherlied: geen aardse macht begeren wij. Helas geven we soms de indruk dat we het toch wel doen, aardse macht begeren! Daardoor maken we ons dan wat belachelijk. Wie aardse macht begeert om het koninkrijk van de Here Jezus te bevorderen, die kan met Rome in de verte niet concureren. De Here geve ons de genade, dat we daar maar nooit jaloers op worden. Dat wij de hulp maar van boven blijven verwachten. Van Hem, Wiens beloften onmetelijk zijn, en Die nimmer faalt in de vervulling van wat Hij beloofde.

J. Meester.

1) Zie ons artikel: „Wat beoogt het komende concilie in het no van ons blad van 1 juni.

Kruistocht naar Berlijn

II (Slot)

Oost-Berlijn.

Friedrichstrasse — enige doorgangspost naar Oost-Berlijn: hoge huizen, midden op straat een Amerikaanse commandopost, veilig achter een stapel zandzakken. Vlak daarachter een hechte barricade, op oostduits gebied: kruislings in de grond geslagen rails, de zgn. Spaanse ruiters, daarachter een dikke klomp beton met een doorgang voor voetgangers en auto's. Dan de douanekantoren gemarkeerd met de eeuwige slagbomen. Van de reizigers die hierlangs Oost-Berlijn binnenkomen wordt letterlijk alles onderzocht. Het geld moet precies worden opgegeven. Er mogen alleen Westmarken meegenomen worden, Oostmarken is het verboden in te voeren. Het geld dient te worden gewisseld in Oost-Berlijn tegen een koers 1 : 1. In het Westen is die koers: 4 Oostmarken tegen 1 Westmark. De D.D.R. pikt hier dus een aardig graantje van mee. Om de controle zo efficiënt mogelijk te maken dienen bij terugkomst alle uitgaven aan de hand van rekeningen geverifieerd te worden. Na een half uurtje oponthoud lopen we weer in de Friedrichstrasse — edoch, nu aan de Oostkant. We komen uit op „Unter den Linden”, de roemruchte straat waarin in de loop der geschiedenis over het lot van volkeren is beslist. Nu heet het verlengde ten westen van de Brandenburger Tor: Strasse der 17en Juni, naar de opstand van '53. Vooral het oostelijk gedeelte van deze alle weg wordt geflankeerd door rudimenten van vooroorlogse ambassades en regeringsgebouwen. De puinhopen van de franse en de zwitserse „Botschaften” markeren de Tor; nog steeds zijn zij het eigendom van voornoemde landen, die ze weigeren op te ruimen.

Ook vanaf de oostkant is de Tor niet te bereiken; bij de afzetting patrouillieren Grenzesoldaten. Met hen raakten we ras in een gesprek verwickeld, een gesprek opgebouwd uit woorden die geen geestelijk contact vermochten tot stand te brengen. Hier voelden we hoe betrekkelijk een politieke waar-

heid is — de subjectieve voorlichting van beide kanten maakte onderling begrip onmogelijk.

„Waarom is die muur hier eigenlijk neergezet?”

„Tegen de militaire provocaties uit het westen”.

„Maar tanks worden toch niet door dit muurtje tegengehouden; Uw president heeft toch zelf gezegd dat de muur opgetrokken was om de vluchtelingenstroom tegen te gaan?”

Zij aarzelend: „Ja...” Wij: „Dus er was in elk geval sprake van een vluchtelingenstroom!”

Zij: „Ja, maar van de kant van het westen komen ook vluchtelingen”.

Wij: „Van het oosten naar het westen tot 13 augustus '61 3,5 miljoen; zoudt U ook cijfers kunnen noemen van degenen die van west naar oost vluchtten?”

„Nee, dat is militair geheim, maar we staan hier al langer dan vandaag, en we weten wel het een en ander”.

Verder: „We hadden natuurlijk ook geen zin lijdelijk toe te zien hoe ronselaars en handelaars in mensen op de laagste manieren artsen, ingenieurs en geschoolde arbeiders naar het westen lokten. We zijn er blij om dat onze schutsmuur voor dit gedoe een stokje gestoken heeft, en dat daarboven de economische uitplundering door de zwendelkoersen aan de west-wisselkantoren beëindigd is”.

Wij: „Maar is het nu niet opvallend dat juist de intellectuele kern wilde vluchten?”

Zij: „Ze hebben kennelijk nog niet diep genoeg nagedacht”.

Wij: „Ja, inderdaad, daarvoor zijn het dan ook intellectuelen — zou het ook niet zo kunnen zijn dat zij juist dieper hebben nagedacht dan de familie-doorsnee?”

Zij daarop tegen elkaar: „We moeten maar weer eens een rondje maken”.

We slenteren Unter den Linden terug, langs het immensgrote, massiefkolosale gebouw van de Russische Ambassade, dat toch een bijzonder fraaie indruk maakt, dit in tegenstelling met het gebouw van de „Freie Deutsche Jugend” (F.D.J.) daar schuin tegenover.

Dit apparaat is het Heim van de zwaar geüniformeerde en met medailles uitgeruste communistische D.D.R.-jeugd. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Deze jeugdorganisatie is in het leven geroepen om te voorkomen dat er ooit nog eens een Hitlerjeugd zal worden georganiseerd, die leeft van het nationaal-socialisme. Men vergeet hierbij echter dat zij die lid zijn van de F.D.J. gebruikt worden als Ulbrichtjeugd, levend van de verwachtingen, het communisme eigen. De leden van deze organisatie doen in hun werkzaamheden sterk denken aan de partijjeugd uit George Orwell's „Nineteen-eighty four”.

Even later passeren we een groot bord, verlicht met de tekening van een indrukwekkend paleis. „Hier zal het vroegere Prinzessin Charlotte-palast in zijn oude glorie hersteld worden”, luidt de toelichting. Binnen afzienbare tijd zal het weer opgebouwd zijn.

Achter het bord bespeurt men een heel diepe bouwput en verder helegaar niets.

Op straat wordt hard gewerkt — men waant zich in een van de beruchte ateliers nationaux van Louis Blanc. Half ingestorte regeringsgebouwen worden opgekalefaterd.

Nu een tijd niets, we lopen op een plein; we lopen verder, we zien nog niets, we lopen nog steeds op het plein. De Marx-Engels-Platz. Dit plein heeft op de openluchtbijskomsten ter ere van Ulbricht, Chroestjov, Titov e.a. reeds ettelijke malen duizenden gestorft.

De pendant van de Gedächtniskirche in West-Berlijn is hier de Friedrich-Dom, een pompeus rococabouwwerk dat de indruk wekt vroeger heel het stadsbeeld te hebben beheerst. Nu echter is het deerlijk gehavend. Het interieur bestaat uit een geweldige zandvlakte die door de domkoepel wordt overspannen. Schilderingen zijn nog nauw zichtbaar achter puin en stof. Gekerkt wordt er sporadisch, en dan nog in een souterrainzaal die voor de gevechten is gespaard gebleven.

De betekenis ook van de Friedrich-Dom is zo niet alleen historisch te zien maar nog veel

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

sterker als waarschuwing tegen het herschepen van bloedbaden waar de helft van de natie nog weet van heeft!

Het straatbeeld is hier in tegenstelling met het westen zeer eentonig; bij uitstek de oudere garde bevolkt de straat, eenvoudig gekleed, dikwijls in werktenu — kinderen zijn een uitzondering. Winkels zijn niet te vinden zonder de hulp van omstanders in te roepen. Alle winkels-met-eenheidsprijzen van een hele buurt zijn n.l. ondergebracht in een oud veilinggebouw. Concurrentie bestaat slechts in de variatie van de artikelen. Een boekwinkel trekt ons oog. Binnen aangeland grasduinen we wat rond in het daar gebodene dat uitsluitend betrekking heeft op de verbondenheid met de Sovjet-Unie, annex vazalstaten en hun ideologische pennelikkelijkheid. Redevoeringen van Chroestjov, Ulbricht e.a. sterren aan het communistisch firmament zijn voor een prijke verkrijgbaar. De wetenschappelijke werken over het socialisme van Marx, Engels, Lenin, Liebknecht e.a. zijn bijkans te geef. We nemen een boek van Ulbricht mee, für Kuriosität, zoals we opmerken. De winkelbediende echter antwoordt: „Für Sie wohl, aber für uns nicht”....

Zo hebben we twee gesprekken gevoerd, één aan de Brandenburger Tor van zeer veel woorden, zonder elkaar te verstaan, het tweede in een boekenzaak, waar één opmerking voldoende was, ons één te voelen in de grote tragedie van de duitse verscheurdheid.

Een diep meevoelen: pas bij directe confrontatie met een volk dat in zijn vrijheid is beknot, in een dergelijke mate dat men zelfs niet meer het recht van spreken heeft,ervaart men dat hier de essentie van het leven de zin is ontnomen; de doorsneefiguur die op een afstand dergelijke complicaties beziet kan niet komen tot een perspectivisch zuiver beeld.

Het macabere symbool van regulatie onder persie moge gezien worden in het „Präsidium der Volkspolizei”, dat, een stenen bedreiging, de stad beheerst met zijn gevelpropaganda die — wit op rood — de koers aangeeft die gevaren moet worden. Dit gebouw verzinnebeeldt de dwangbuis waarin het oostduitse leven langzaam wegebt. Vopo's lopen in en uit, pionnen in een schaakspel dat vele niveaus hoger zich afspeelt — zet voor zet.

Verslagen gaan we terug — weer aangekomen bij de grens valt ons oog op een bord dat de Amerikaanse bezetting zo geplaatst heeft dat de oostduitse grenswachters over de muur kunnen lezen:

een citaat uit het oeuvre van Lenin van de volgende strekking —

„Een Staat, die een andere staat zonder daar het recht toe te hebben, binnenvalt, beheerst en onderdrukt, is schuldig aan despotisme. Dit is de zuiverste vorm van tyrannie, dat is overweldiging!”

april 1962.

„Leven” in het atomaire tijdperk

Er zijn een massa problemen, maar de vraagstukken die ons uit onze slaap houden zijn gelukkig minder talrijk.

De moderne wapenening evenwel roept vragen op, die menigeen angst en slapeloosheid bezorgen.

In onze eeuw, waarin de zuigelingensterfte steeds minder wordt — althans in Europa en Amerika — en de bejaardenzorg een dankbare taak is, schijnt de toekomst toch onzekerder te worden. De techniek, het bijna almachtige middel voor ontwikkeling en vooruitgang van de mensheid, toont ons zijn grimme keerzijde in het moderne oorlogstuig.

De paddestoelvormige wolk na een atoombomontploffing is het symbool van een alles overkoepelende dreiging. De geheimzinnige krachten der natuur, waarvoor de 'primitieve' mens sidderde, ze zijn via de weg van menselijke beheersing teruggekeerd in de producten van de wapenindustrie. Onvoorstelbaar is de vernietigingskracht van A- en H-bommen.

Misschien zijn er mensen die geloven dat in een eventueel conflict deze wapens door geen van beide partijen zullen worden gebruikt. Maar de opzet van de Westerse defensie sluit deze troostvolle verwachting uit. Ook bij versterking van de conventionele wapenening — een verheugende tendens — zal het Westen van tactische A-wapens gebruik moeten maken, terwijl het 'zwaard', de Amerikaanse strategische luchtmacht, alles behalve 'conventioneel' is. Trouwens, wie kan ooit garanderen dat de partij die dreigt verslagen te worden, niet zal grijpen naar deze atoomwapens?

Wie het nuchtere boekje 'Politieke aspecten van het atoomtijdperk', geschreven door dr C. L. Patijn leest, zal moeten erkennen dat we de keiharde realiteit van het atomaire tijdperk moeten accepteren.

Betekent dit nu ook dat wij de atoomwapenening maar zonder meer moeten aanvaarden?

Deze vraag is de laatste jaren tot een veelbesproken probleem uitgegroeid, zonder dat het laatste woord hierover gesproken is.

Hoewel we zeker niet kunnen zeggen dat er in West-Europa een pacifistische geest heerst, wordt het geluid van hen die tegen de atoomwapenening protesteren steeds sterker.

Natuurkundigen, filosofen en theologen verheffen hun dikwijls invloedrijk stemgeluid tegen deze „mensonwaardige strijdmiddelen”.

Het gaat hen hierbij om het **leven**. De mensheid wordt bedreigd door totale vernietiging. Weliswaar zijn de geleerden het niet in alles met elkaar eens over de omvang van deze vernietiging noch over de gevolgen van de gevaarlijke radioactieve straling; dit neemt niet weg dat hier 'adembenemende' krachten ter vernietiging worden aangewend.

En welk mens kan onaangedaan deze dreiging accepteren, ja sterker, wie durft hiervoor medeverantwoordelijkheid te dragen? Die verantwoordelijkheid kunnen we maar niet overlaten aan ministers en hun militaire staven. Wij immers hebben ons met afschuw gekeerd tegen het argument van oorlogsmisdadigers 'Befehl ist Befehl!' En daarom doen atoompacifisten een beroep op de publieke opinie opdat wij ons gezamenlijk keren tegen „dit zich ontwikkelend misdrijf tegen de mensheid”.

We hebben het al gezegd, de publieke opinie is nog niet pacifistisch, maar we mogen de geschiedenis van de dertiger jaren niet vergeten. Het was juist toen de 'gebroken-geweertjes-mentaliteit' die de verlamming bij voorbaat veroorzaakt had.

Het drama in de Javazee begon bij de herhaalde aanval op de vlootwet!

Velen meenden dat de 'redelijk-zedelijke' mens van de twintigste eeuw nu langzamerhand wel zo volwassen was geworden dat hij zich niet meer in het avontuur van een oorlog zou storten. Terecht heeft Churchill de tweede wereldoorlog 'the unnecessary war' genoemd. Onnodig wanneer Europa het gevaar van het Nationaal Socialisme had onderkend. De schuld reikt veel dieper dan de bovenlaag, de oorlog zelf. Duitsland heeft zich overgegeven aan de man die economisch herstel beloofde. En in de strijd om 'primaire' levensbehoeften heeft men de ideologie van het

nazidom op de koop toe genomen. Toen was de **beslissende** geestelijke strijd verloren.

En Nederland stond er niet veel beter voor.

Men moet wel sterke argumenten hebben om na de geschiedenis van twee wereldoorlogen weer op te roepen tot ontwapening.

We kunnen al dadelijk twee groepen onderscheiden onder de atoompacifisten. Er zijn er die radicaal de atoomwapenening veroordelen. Zij roepen het Westen op de daad te stellen van eenzijdige ontwapening. Fedde Schurer die dit standpunt in ons land heeft verdedigd zegt: wat er dan zal gebeuren weet ik niet, maar in geen geval iets ergers en schandelijkers dan de totale zelfmoord die aan het eind van deze weg (nl. van atoomwapenening - j.s.) staat.¹⁾

Maar er zijn er ook, die in de huidige omstandigheden geen andere mogelijkheid zien dan de atoomwapenening. Deze situatie van 'gewapende vrede' moet tot en met uitgebuit worden om te komen tot wederzijdse afschaffing. Gollwitzer zegt: 'Ze zijn niet te rechtvaardigen om het Westen tegen het Oosten en omgekeerd te beschermen, maar om beide partijen te verhinderen hun conflicten militair te beslechten'.²⁾

Deze tweede groep maakt dus uitdrukkelijk onderscheid tussen 'warm' en 'koud' gebruik van atoomwapens.

Het verschil ligt niet in waardering van deze strijdmiddelen. Beide groepen achten die onmenselijk, zedelijk ontoelaatbaar. Maar het verschil ligt hierin dat zij die de tweede groep vormen **recht** en **vrijheid** waarderen als voorwaarden voor levensontplooiing.

Zij zeggen dat wij als christenen niet slechts moeten streven naar de instandhouding van het 'naakte bestaan', maar ons ook moeten beijveren voor levensruimte, gemarkeerd door vrijheid en recht. Zo komen zij tot een andere taxatie van de politieke situatie.

De tweede groep wil realistisch zijn. Zij geeft blijk het gevaar van communistische gewelddadigheid met alle gevolgen niet te willen onderschatten.

Maar wie enerzijds stelt dat dit communistisch gevaar momenteel niet anders te weren is dan door het **bezit** van atoomwapens, doch anderzijds het **gebruik** van die wapens in een eventueel conflict veroordeelt, die ondermijnt de kracht van het bezit. Want juist de „deterrence” (afschrikking) ligt niet in de wapens op zich zelf, maar in de vastbeslotenheid van de bezitter ze **desnoods** te gebruiken.

Maar wanneer we Gollwitzer horen zeggen: 'Het recht heeft geen wapen meer'³⁾ dan behoeft geen vijand bang te zijn voor de Westerse voorraad A-wapens. Dan wordt de voorraadkamer weliswaar een 'chamber of horrors' maar in het museum van rariteiten. En wanneer deze groep atoompacifisten de situatie zoals die vandaag ligt wil uitbuiten om te komen tot garanties van de duurzame wereldvrede en tot afschaffing van deze wapens, dan kan daar niemand tegen zijn. Misschien kunnen we zelfs zeggen dat juist het **Westen** met een al te uitbundig optimisme na de oorlog hiermee is begonnen. Toen de UNO werd opgericht meenden vele Amerikanen dat nu de oplossing voor de problemen was gevonden. Dat men door middel van deze UNO een internationale rechtsorde zou kunnen scheppen, waar alle volken zich aan zouden houden. Reeds toen moest een Engels diplomaat waarschuwen: '**wat recht is in Moskou, is nog geen recht in Londen**'.

En de geschiedenis heeft hem in het gelijk gesteld.

Er is nog een verschil tussen beide groepen, dat o.i. van belang is. Zij die radicaal de moderne wapenening afwijzen en geen onderscheid maken tussen 'warm' en 'koud' gebruik, stellen het vraagstuk als een zuiver **ethisch** probleem aan de orde.

Terwijl de tweede groep o.i. zowel de ethische als de politieke kant van de zaak recht wil doen. Het is volkomen te begrijpen dat de eerste groep het onderscheid tussen wapens 'dragen' en 'gebruiken' verwerpt, casuïstisch vindt. Maar de tweede groep heeft dit onderscheid juist nodig. Het bezit is politiek gezien noodzakelijk, en wil men nu deze noodzaak rechtvaardigen, dan moet men zijn ethische veroordeling wel min of meer inperken tot het daadwerkelijk gebruik.

Er zijn binnen deze groep nuances te onderscheiden, b.v. tussen Thielicke en Gollwitzer, maar die laten we hier rusten.

Het is naar onze mening juist dit verschil dat beide groepen uit elkaar houdt; men overtuigt elkaar niet.

En de eerste vraag is dan ook: van welke aard is dit vraagstuk? Het gaat over de bescherming van het leven met wapengeweld. Deze bescherming is in handen van de overheid. Alleen de overheid heeft het recht met wapenmacht de samenleving te beschermen. Die bescherming is de zin van de wapenmacht.

De wapens van politie en van het leger zijn voor niets anders bestemd dan voor de handhaving, bescherming van de rechten van de onderdanen. In deze zondige wereld zou geen sprake kunnen zijn van de Staat als rechtsgemeenschap zonder de zwaardmacht.

En de aard en omvang van de wapenmacht wordt bepaald door de macht van de dreiging.

En al de vragen die het atoompacifisme opwerpt komen m.i. tenslotte hierop neer: mag de Staat zich als rechtsstaat handhaven, of moet hij zich opheffen.

Moet de Overheid haar taak handhaven of opgeven?

Want afschaffing van de moderne wapenening betekent: geen wapenening overhouden. Zonder de huidige wapens is geen verdediging mogelijk.

Daarom is het oorlogsvraagstuk in zijn huidige gestalte een fundamentele **politieke** kwestie.

Welke zijn nu de argumenten waarmee men deze vraag wil beantwoorden? Ze komen hierop neer. Met de atoomwapens valt er niets te handhaven want ze vernietigen juist datgene wat men in stand wil houden: **het leven**. Het klinkt zo overtuigend. Immers, het leven is volstreekte voorwaarde voor alle ontplooiing. En alle waarden verliezen hun zin, wanneer de wortel zelf, het meest 'simpele bestaan' wordt aangetast.

De achtergronden van waaruit deze argumentatie gegeven wordt zijn talrijk. Maar juist de christen-atoompacifisten relativiseren het gebod van Christus als de beslissende norm, wanneer ze zeggen dat men op grond van algemeen menselijke redenering tot precies dezelfde argumenten komt.⁴⁾

Ook zij, die recht en vrijheid als onmisbare voorwaarden voor levensontwikkeling beschouwen, laten, wanneer dit alles in de weegschaal komt te liggen, het 'naakte bestaan' de doorslag geven.

Toch is dit argument onhoudbaar. Want zo spreken over 'het leven' is een abstractie. We kunnen ons 'er zijn' nooit lospellen uit de volheid van ons bestaan, zoals men een cocosnoot van zijn vezels ontdoet. Het leven van de mens is of gericht op de dienst aan God onze Vader, of gericht op de afgod, op de vergoddelijkte mens. En alleen Christus leert ons hoe wij over 'leven' kunnen spreken. Tegen de man, die, wanneer Christus hem roept Hem te volgen, toestemming vraagt om eerst zijn vader te begraven zegt Christus: 'Laat de doden hun doden begraven; maar ga gij heen en verkondig het Koninkrijk Gods' (Luc. 9 : 60).

De doden, dat zijn zij, die leven in afkeer van Zijn Rijk. En tegen Martha zegt Christus: 'Ik ben de opstanding en het leven, die in Mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven, en een ieder, die leeft en in Mij gelooft, zal in eeuwigheid niet sterven'. En wanneer Christus zijn discipelen voorbereidt op Zijn lijden en dood zegt Hij 'Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar ieder, die zijn leven verliezen zal om Mijnentwil en om des evangelies wil, die zal het behouden'. Ons bestaan, het is gelijk heel de schepping aan de vruchteloosheid onderworpen, tenzij Christus ons uit de dood opwekt. En nu wij met Hem zijn opgewekt heeft ons leven als volstrekt enige zin: Hem volgen, waarheen Hij ons ook roept.

Het is belangwekkend te horen hoe juist de christenen onder de atoompacifisten deze levensinstandhouding in het licht van het Evangelie stellen. Luisteren we bijvoorbeeld naar een man als Ernst Wolf. Hij gaat uit van Christus' absolute heerschappij in deze wereld. Al onze daden moeten beheerst worden door het geloof in Hem. De gelovige ontmoet in Jezus Christus en Zijn heerschappij God, Die Zich in genade tot de mens keert,

nem tot Zich roept en wil dat hij als zijn kind op aarde leeft. De staat heeft geen andere taak dan het leven van de mens op aarde te onderhouden tot aan de jongste dag. En wat is de atoombom anders dan symbool van de vernietiging der schepping? Wolf drukt zich dan ook zeer radicaal uit en zegt: wie de moderne bewapening verdedigt predikt een andere God dan de Vader van Jezus Christus.⁵⁾

Heel zijn betoog is vol diepzinnige barthiaanse theologie, maar de beslissende argumenten zijn heel eenvoudig: a-wapens vernietigen alles en het Evangelie wil 'het leven'. Heel het betoog over Christus' heerschappij, die zich niet compromitteert met aardse structuren, met zogenaamde christelijke beginselen, maar telkens ons plaatst voor actuele gehoorzaamheid, verzandt in het wel zeer algemene: Christus wil het leven bewaren tot de jongste dag. Het leven is ook hier niet anders dan het fysieke bestaan. Maar er zijn andere stemmen.

Edmund Schlink, een Duits theoloog, maakt onderscheid tussen het gebod van God als Verlosser en het gebod van God als Onderhouder. Pacifisten gehoorzamen aan het eerste gebod, prediken zonder geweld de boodschap van Gods verlossing, maar zij die 'met de bom leven' gehoorzamen aan het tweede, het gebod tot 'levensinstandhouding'. Ze hebben elkaar beide nodig en zo blijft het vraagstuk onopgelost, maar de eenheid der kerk bewaard. De vraag 'Spaltet die Bombe die Kirche' kan Schlink nu met een bevredigend 'nein' beantwoorden.⁶⁾

Maar wanneer we werkelijk ernst maken met Christus' volstreekte heerschappij over het leven, dan kan onze Koning ons alleen leren hoe wij gehoorzaam aan Hem het leven in stand moeten houden en ontplooiën. Hoe wij dat moeten doen in alle verbanden, ook in staatsverband. Wanneer wij belijden dat de Overheid Gods dienaar is, duidt dit niet alleen op de oorsprong van haar gezag, maar ook op de bestemming van al haar bevoegdheden. De overheid met haar zwaarmacht staat of in dienst van de gerechtigheid of in dienst van het onrecht. Nu leven we nog niet op die aarde 'waar gerechtigheid zal wonen', maar wel mogen we zeggen dat wij in het Westen leven in een rechtsstaat, historisch mede verankerd in het christelijk geloof. Dat is genade van God en een stuk heiligmaking in het openbare leven.

Ook op dit terrein van het staatkundig leven is ons werken uit dankbaarheid een strijd aan twee fronten. Aan de ene kant de strijd tegen alle vormen van humanisme, dat in de machtsstrijd streeft naar verwerkelijking van zijn levens-orde. Het humanisme dat de normen voor instandhouding en ontplooiing van het leven zoekt in de mens en

zijn begeerten. Aan de andere kant tegen het communisme dat in vele landen die geestelijke strijd gewonnen heeft en nu met wapengeweld zijn orde afdwingt.

En laten we goed zien hoe de communisten hun macht gebruiken. Hersenspoeling is bestemd voor hen die nog weet hebben van een andere orde dan de hunne. Maar op 'vreedzame' wijze worden de kinderen vanaf de lagere school tot en met de universiteiten getraind in het atheïsme. Zij zullen geen hersenspoeling nodig hebben. Wie de kerkstrijd in Oost-Duitsland volgt huivert. Kinderen, die we hier levensgenietende teenagers noemen, staan daar voor de keus: de Staat liefhebben met heel hun hart en dienen met al hun kracht, of Christus belijden als hun enige Heer en Heiland. In West-Duitsland is dit een groot probleem, dat miljoenen voor de communistische dictatuur zijn gevlucht, met achterlating van alles, behalve hun geestelijke bagage: het atheïsme. Wanneer de verschrikkingen van de atoombom ter sprake komen duikt altijd het argument op: het ergste zijn de gevolgen voor het nageslacht. We zullen het niet ontkennen, maar erger zijn de gevolgen voor het nageslacht dat moet leven onder permanente beïnvloeding van deze geest van atheïsme.

De Bijbel leert ons dat de geest van de antichrist zich ontwikkelt. Christus geeft in zijn ondoorgrondelijk wereldplan het beest uit de zee en het beest uit de aarde ontzagwekkende macht. Maar Hij heeft het ons juist voorzegd opdat wij ons niet laten verleiden. Opdat ook de overheden zich niet laten verleiden.

Opvallend is hoeveel pacifisten bedenkelijk oppervlakkig spreken over het communistisch gevaar. En hoe gemakkelijk zij dromen van een verzoening der volkeren.

Juist deze verzoening is in het licht van Christus' heerschappij en Zijn eis van radicale bekering onmogelijk. Want er is geen genezing voor haat en onrecht dan Zijn verzoening.

Ermelo

J. Snijder.

- 1) „Vrij Nederland” van 15 maart 1958.
- 2) „Atomzeitalter Krieg und Frieden”, een bundel studies onder redactie van Günter Howe, 1959 pg. 260.
- 3) a.w. pg. 175.
- 4) a.w. pg. 239 artikel van Karl Janssen. Zie ook het uitvoerige artikel in A.R. Staatskunde juli/aug. 1961 „In de ban van het kernwapen of het kernwapen in de ban?”, geschreven door prof. dr S. U. Zuidema.
- 5) „Christusglaube im Atomzeitalter”, Theol. Existenz heute Nr 70, München 1959.
- 6) „Atomzeitalter Krieg und Frieden”, art. 'Die Atomfrage in der kirchlichen Verkündigung', door Edmund Schlink, pg. 204—225.

Tussen Kerk en heidendom

Een vorige keer hebben we gezien, hoe de Stoa heel het rijk-verscheiden leven onder één noemer bracht, onder de noemer: redelijkheid. Aan een enkel voorbeeld werd getoond, welk een verschraling dat voor het gevoelsleven heeft meegebracht.

Doch niet alleen bij de Stoïcijnen komt zulk een reductie van het leven voor. Zelfs Christenmensen vallen gemakkelijk ten prooi aan zulk gesystematiseerd. Zit men er eenmaal in verstrikt, dan is het heel moeilijk om zich er weer aan te ontworstelen.

Dit laatste is goed te zien bij de jonge Augustinus.

Hoewel hij een Christin als moeder had, heeft de wereld hem in haar zog meegezogen. Zijn heidense vader is hier niet vreemd aan geweest. Maar toch is vooral zijn opleiding de schuldige. Van zijn vak is hij nl. redenaar geweest. En om dat met succes te kunnen wezen, moest men een allesomvattende kennis van weetjes en anecdotes tot zijn geestelijk eigendom maken. Zo was men steeds paraat om met een passend voorbeeld helder voor te tekenen, wat men wilde beweren; en om meteen de te nemen beslissing te suggereren: ook al aan de sigaar!

Zo heeft de student Augustinus van alles geleerd: natuur-historische kwesties, astrologie, gevallen uit de jurisprudentie, de geschiedenis als verhalen-bron, en vooral ook: de geestelijke bagage van de heidense

mythologie en van de filosofenscholen. Die hadden indrukwekkende stellingen geproduceerd!

Maar een redenaar behoefde dat materiaal verder niet te verwerken. Als hij er op het podium maar een handig gebruik van kon maken, was dat voldoende. Een wijsgeer van professie is Augustinus dan ook bepaald niet geweest.

Wel is hij zo onder de indruk van dit alles gekomen, dat de simpele stijl en de eenvoudige mededelingen van de H. Schrift voor hem verre achterbleven bij de maat, die een man van cultuur diende te stellen. Zo keerde hij zich van het Christendom af.

Zijn filosofisch allegaartje stond, (zij het niet alleen op verstandelijke gronden!), wel een verbinding toe met het Manichaeïsme. Waar nog enige sporen van christelijke traditie in te vinden waren. Ten slotte resulteerde uit dit alles een Neo-Platonische opvatting.

Een hoofdlijn is daar, dat alles is uitgevloeid uit het oer-ene; en dat is weer goed-Grieks: de rede-god. Maar nu dient alles ook de weg-terug weer af te leggen. Ook de mens staat voor die taak om weer tot de eenwording met god te komen. Een enkeling slaagt daar soms ook in.

Als men die belevenis omschrijft, dan komt dit uit de bus: die éénwording is het begrijpen van god.

Dat is natuurlijk nog al een opgave! En daarom moet de mens, die naar die hoogte wil opklimmen, zich losmaken, zo veel als maar mogelijk is, van het „lagere” leven. Hij leeft dat wel, maar als niet levende! Dat ging zelfs zo ver, dat de geestelijke vader van deze gedachte zich er voor schaamde, dat hij een lichaam had!

We zijn hier niet ver van het monniks-ideaal af; wel heel ver van de gewone en nuchtere gereformeerde opvatting van het mensenleven in Gods schepping. Voor de gereformeerde christen geldt: alles is goed, mits met dankzegging genoten. Voor hem staat de mens met een opdracht in het leven, een opdracht om te bouwen en te bewaren. Dat bouwen eist zijn energie en geeft hem vreugde. Zo weet hij, dat de mens door allerlei soort van banden aan de anderen verbonden is. En al die verschillende banden geven weer hun eigen gevoel van saamhorigheid en zelfs genegenheid. En dat beleeft men als gewoon en noodzakelijk.

Augustinus heeft op ongeveer dertigjarige leeftijd het Christendom van zijn moeder teruggevonden. En zijn moeder was ook geen gereformeerde vrouw! Hij deed dat na veel wederwaardigheden en teleurstellingen in een korte, hoewel schitterende, loopbaan. Hij heeft meteen zijn betrekking als hoogleraar in de redenaarskunst er aan gegeven. Zo kunt U begrijpen, dat de bekering een heel diepe insnijding in zijn leven betekent. De man van de wereld spint zich in. En als later de pop uitkomt, zien we een christelijke monnik als resultaat.

Juist op die periode van het pop-stadium wilde ik vandaag Uw aandacht eens richten. Uit deze tijd stamt nl. zijn werkje: Soliloquia, Alleenspraken. Onlangs vestigde iemand mijn aandacht op het thema van dat boekje: God kennen en de ziel. „Niets meer? Absoluut niet!”

Voor veel prekenhoorders zal dit nog niet eens zo gek klinken. Veel preken worden door dezelfde factoren beheerst; zij het dan, dat gelukkig de verlossing er niet bij gemist wordt.

Toch is dat „God en de ziel” maar een vreemd uitgangspunt voor een christen, die zich zet tot ordening van zijn gedachten over de HERE en Zijn werk. Van heel dat werk blijft nl. niets anders over dan de ziel van de denker. Heel de natuur, heel de menselijke vormingsarbeid in die natuur is hier maar rustig datgene waar Augustinus „absoluut niets” van weten wil. Dat alles is voor zijn overpeinzing overbodig.

En hierin geeft hij een fraaie antithese met zoveel wijsgeren uit onze eigen tijd. Want die hebben juist Augustinus' eerste onderwerp, de HERE, buiten hun aandacht geplaatst. Zij weten nog slechts te vertellen van de mens en zijn wereld. In de moderne terminologie spreken ze dan van de existentie in het bestaan. Meer is er niet; een uitzicht kunnen ze niet bieden. Zelfs niet als sommiger communistische heilstaat verwezenlijkt mocht zijn. Immers, wat dan nog? De wereld is een baaiend van toevalligheden, waar de mens ingeworpen is. Verder zit er niets achter. Taak van de mens, de existentiële mens, is alleen maar om telkens souverain zijn keus te bepalen in die toevalligheden. Zo komt hij een ogenblik boven die toevalligheden uit. Dat is zijn transcendentie! Dat is al de menselijke heerlijkheid. Principieel doet het er dan verder niets toe, of de toevalligheden, waar hij zijn keus moet doen, nu prettig of onprettig zijn. Resultaat heeft dat kiezen verder ook niet. De mens gaat dood, is tot mislukken gedoemd.

Van dit somber pessimisme staat het gefilosofeer van Augustinus gelukkig mijlen ver af. Toch is zijn uitgangspunt ook niet goed.

Hij wil God kennen. Volgens het inleidend gebed „zijn werkelijke en hoogste leven”, „zijn geluk”. God, Wiens hoogste eretitel is: „Deus intelligibilis Lux” „God het met het verstand te doorgronden Licht”!

Aan zo'n uitdrukking voelt U dadelijk, hoe sterk de banden nog zijn, die Augustinus aan de heidense traditie binden. Het heidendom, zoals dat speciaal in de filosofenscholen leefde. In de wijsbegeerte was men boven het veel-godendom uitgeklimmen en had men zich een eigen hoogste godheid gedacht, wiens wezen het denken was. Deze godheid vindt zijn hoogste zaligheid in het denken over zichzelf: het denken over het denken. (Zo

iets heeft U ook wel eens in een dogmatise-rend artikel gelezen!

Dit denken over het denken nu is ook een mogelijkheid van de mens. Hierin is hij het beeld Gods en vindt hij zijn schoonste taak, klimt hij op tot de hoogst bereikbare top. Vergeleken daarbij is iedere andere activiteit maar „schade en drek” te achten!

Uit deze gedachten valt op te maken, dat het denkvermogen het hoogste is in de mens. Daarmee immers kan hij God kennen; en, let wel!, dat betekent: God begrijpen.

Zoals men in de wiskunde bv. een lijn en een bol kent? Hoe vreemd die vraag lijkt, Augustinus antwoordt vrijmoedig: ja! Hij wil God zo kennen, dat er geen enkele onzekerheid bij hem overblijft, evenmin als ten aanzien van de wiskunde-figuren. Die trouwens nog een parallel tonen: ook bij hen ziet de diepere kennis van alle aanvankelijke binding aan de aanschouwing af.

Bij het streven naar de kennis, die immers het zintuigelijke achter zich moet laten, worden dan ook de zintuigen op non-actief gezet. Hoewel wij die van God gegeven instrumenten bij alles nodig hebben. Maar zo ziet Augustinus het niet. Neen, ze zijn zelf geen „rede”. Alleen de „rede” is betrouwbaar, dus de zintuigen zijn het naar hun aard niet.

Gelukkig heeft ook de „rede”, de geest, een eigen zintuig, nl. het geestesoog, Ziet en begrijpt de geest God dan maar zo? Dat nu weer niet! Ze moet zich bevrijd hebben van elke lichaamssmet. En dat kan door deze drie factoren: geloof, hoop en liefde. Het geloof, dat gelooft, dat men zich werkelijk van de lichaamssmet bevrijden kan; de hoop, die suggereert, dat men op die manier gezond gemaakt worden kan. En als hij die hoop en dat geloof nu eens bezat, maar had de liefde voor het Licht niet? Dan kwam er nog niets van terecht. Daarom moet de liefde er dus als derde bij. Zonder deze drie kan geen mensengeest gereinigd worden, zodat „hij God kan zien, dat is: begrijpen”.

Dat zien van de menselijke geest is nu de „rede”.

Een diepere laag van het zien is oplettend-waarnemen. Dat laatste is in dit verband de deugd. De „rede”, die tot volmaaktheid kwam.

En wat neemt de deugd dan waar? De aanblik van God, het eind- en hoogtepunt van het schouwen.

De hoogmoed van de mens, die zelf zijn weg naar het heil baant, is in deze gedachtenwereld nog ongebroken. En toch was Augustinus reeds gebroken. En tot de erkenning gebracht, dat hij zijn eigen zaligheid niet bewerken kon! Zijn denken komt achter zijn hart aan. Het denken haalt zijn christenhart slechts heel langzaam in. Dan pas, wanneer Augustinus de zorgen drager moet voor een kloostergemeenschap en een gemeente tegelijk. Dan moet hij dagelijks preken, dagelijks graven in de Schrift. Dan eindelijk gaat het denkidool wijken voor de Levende Genadige God. Maar dat is een lange en moeilijke weg geweest.

Dat dit overgehouden brok heidendom toch echt wel erg was, laat zich demonstreren met het voorbeeld Alypius. Dat was Augustinus' tweede ik. Een vriend, die hem in alle wisselingen van het leven trouw bleef. Van de jongensjaren af.

In de Soliloquia komt de volgende passage voor:

„Stel iemand zei: ik zal zorgen, dat je God net zo kent, als je Alypius kent, zou je dan niet dankbaar zijn en zeggen: het is voldoende?”

We weten dus, dat een echte hartelijke vriendschap beide mannen verbond. En lezen verder. „Ik zou wel dankbaar zijn, maar niet zeggen, dat ik tevreden was. Waarom niet? Omdat ik God niet eens zo ken, als ik Alypius ken, en toch Alypius niet eens voldoende ken. Wil je die vriend, over wie je beweert, dat je hem nog niet door en door kent, door middel van de zintuigen leren kennen of door het begrip?”

En dan komt het: „Wat ik door de zintuigen van hem ken, is van weinig betekenis en voldoende: dat deel van hem echter, waardoor hij mijn vriend is, en dat is juist zijn geest, probeer ik in begrip te vatten. Kan dat anders worden gekend? Neen”.

De redenering is knap. Maar hoe strijdt het met de werkelijkheid! Hoe dood wordt zo een verhouding. Men kan nu eenmaal niet een

bepaald facet van een mens tot die mens zelf maken. Daar zouden de grootste ongelukken van komen. Toch probeert men het zo graag. Zo werd ons op de catechisatie, gelukkig buiten het boekje om!, geleerd, dat je eigenlijk met ieder gereformeerd meisje trouwen kon. Daar hebt U zo'n abstractie, die uitgegeven werd als werkelijkheid. Nu, de reactie van de jonge jeugd was spontaan en fel!

Wanneer echter zulke natuurlijke en zui-vere reacties door voortdurend geredeneer tot zwijgen worden gebracht, loopt het leven wel een zeer grote kans om misvormd te worden. Daarom is het goed zijn eerste reactie op het een en ander vast in zijn geheugen te prenten. En om nauwkeurig te toetsen, wat er geleraard wordt. Er is vaak, als bij Augustinus, ijdele filosofie bij.

A. P. Muys.

PERSSCHOUW

Slachtoffer der theologie

In het Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie, deel XVI, 1961, aflevering 3 komen twee herdenkingsartikelen voor betreffende prof. dr. H. J. F. W. Brugmans, die leefde van 5 juni 1884 tot 21 februari 1961 en die zesen-twintig jaren lang aan de Groninger universiteit hoogleraar was in de psychologie. Uit de „in memoriams” resp. van zijn leerlingen T.T. ten Have en F. J. H. Smulders citeren wij de volgende passages:

„Na de lagere school doorliep hij er (te Groningen, H.) het gymnasium en vervolgens ging hij er naar de universiteit; aanvankelijk om theologie te studeren, maar al spoedig werd hij gegrepen door de filosofie, ongetwijfeld mede onder invloed van Heymans. In korte tijd legde Brugmans na elkaar de kandidaatsexamens in de theologie en de filosofie en het doctoraal examen in de filosofie af, alle met lof. In deze tijd (1908) beantwoordde hij ook een prijsvraag van de faculteit der godgeleerdheid, met als onderwerp een wijsgerige toetsing van Fechner's geschrift „Die drei Motive und Gründe des Glaubens”: hiervoor ontving hij een eervolle vermelding. Hij promoveerde tot doctor in de filosofie, eveneens met lof, in 1913 op het proefschrift „De waarheidstheorie van William James. Een samenvatting en beoordeling”.

„Hij had groot gezag in de wereld der psychologen. Hij werd door ieder gerespecteerd om zijn integriteit, zijn beheerste maar bewogen menselijkheid, zijn objectiviteit, zijn vermogen om problematische situaties te verhelderen, standpunten tot elkaar te brengen en een vastgelopen zaak uit de impasse te helpen”.

„In de psychologie is ongemerkt een tijdvak afgesloten. Het tijdperk van Brugmans. Iets daarvan was reeds te voelen bij zijn afscheidsfeest. Nooit zal ik (Smulders) vergeten dat op dit feest, temidden van allerlei liederen en voordrachten, mevrouw Brugmans naar voren trad, en een berijmd alfabet op haar echtgenoot begon voor te dragen. Twee regels zijn mij bijgebleven:

W is de Waarheid, die mijn man steeds zocht.
X het Onbekende, dat hij niet vinden mocht.

Het is mij een voorrecht met u, mevrouw, te geloven dat de hooggeleerde, in de ontmoeting met het Kennend Subject, thans gevonden heeft wat hij zijn leven lang zo naarstig heeft gezocht”.

Deze herdenkingsartikelen riepen allereerst in mij persoonlijke herinneringen wakker. Toen vlak na de bevrijding de Groninger Universiteit reeds de colleges hervatte ben ik, in afwachting van mijn vertrek naar Amsterdam, korte tijd toevoerder geweest van de ontslapene. Ik heb hem leren kennen als een binnenvol mens, die altijd klaar stond met raad en daad en wien geen moeite te veel was om een zeldzaam studieboek voor zijn leerlingen te bemachtigen. Maar ik weet ook van een Brugmans, die zich vreselijk opwond wanneer een gereformeerde student waagde op te merken, dat de Waarheid (met een hoofdletter) niet gezocht hoeft te worden in het menselijk brein, maar gevonden wordt in de Woordopenbaring. Dan hamerde de humanistische geleerde op de kathedder en sprak van hoogst onwetenschappelijke wartaal. En dat deed hij, Brugmans, ingezetene van de goede stad Groningen, die zoveel gereformeerden telt, waar zich een felle kerkstrijd heeft afgespeeld, waar hij collega's had als Haitjema en Van der Leeuw, die zich — ondanks hun wijsgerige postulaten — het Evangelie niet schaamden.

Nu is het geenszins mijn bedoeling via deze Persschouw af te geven op „de” psychologie, zoals in onze kringen — helaas — nog maar al te vaak geschiedt door neuswijze mensen. De psychologie is tenslotte een eerbare en

menslievende wetenschap, welke door onder-getekende met grote vreugde wordt beoefend. Evenmin mogen we gemakkelijk critiek hebben op „de” filosofie, tenzij deze de perken van kosmologie (kennis van de kosmos) te buiten gaat en speculeert over de kosmogonie (wording van de kosmos).

Veeleer is het mijn bedoeling te wijzen op het feit, dat Brugmans gezien moet worden als een slachtoffer van „de” theologie en dan met name van de rationalistische theologie uit het laatst der vorige eeuw. Positivismen en Criticismen hadden hun onuitwisbaar stempel op deze denker gezet en hij vond geen Archimedespunt om de wijsgerige vragen vanuit een ander standpunt te bezien. Dat was geen tekort aan denkkraft, geen dom-trouwe hang aan het geleerde en overgeleverde, neen, zijn rusteloze geest zocht steeds dieper naar de fundamenten van de betrouwbare kennis. Met een enorme denkdiscipline ging hij de vragen van de kentheorie te lijf en wanneer een student op een examen of tentamen een van Brugmans' stellingen wist te ontzenuwen op een voor hem wetenschappelijk verantwoord gedachte wijze, dan slaagde de leerling!

Brugmans had ook een sterk besef voor historische verbanden, soms bij het ietwat belachelijke af. Reeds in de hongerwinter had ik een kostbaar boek van hem geleend. Na de bevrijding van Noorddijk bracht ik het hem schoorvoetend terug. Mijn boekenkast was nl. door een granaatscherf getroffen en deze was blijven steken in de dikke „pil” van Messer, zodat het Duits-zware boek niet meer openkon. Ik maakte mijn excuus dat meteen door de prof. werd weggelachen: „Man, man, de historische waarde van dit werk is door deze gebeurtenis alleen maar toegenomen!” Zo was Brugmans, een beminnelijk en joviaal man.

Maar de historiciteit van de Bijbel was voor hem ondergraven door Schriftkritiek en vrijzinnige theologie. Brugmans is „eerlijk” geweest door niet te staan naar het heilige ambt, maar door om te zwaaien naar wat hij zag als de moeder van de theologie: de filosofie. En hij had in dit opzicht gelijk. Hoeveel theologie — ook in onze tijd — is immers niet anders dan filosofie, met meer of minder geluk aangepast aan geopenbaarde waarheden. Deze theologie en deze filosofie is de dood voor de leer van de kerk en voor de leden der gemeente.

Wij moeten maar niet denken dat wij daar vrij van zijn. Ook niet dat ijveraars voor een schriftuurlijke wijsbegeerte immuun zouden zijn voor door hen zelf reeds signaleerde insluipsels van heidense oorsprong.

En zij, die in onze eigen kring, hun critiek hebben op wijsbegeerte of met name op de wijsbegeerte der wetsidee, moeten zich maar eens afvragen of zij zelf niet een wijsgerig etiket dragen. Voor iemand die enigszins thuis is in de geschiedenis der wijsbegeerte is het een betrekkelijk koud kunstje om „het” vrijgemaakte kerkbegrip te herleiden tot een scholastieke oorsprong.

We zijn op het punt van „de” kerk soms zo rooms-thomistisch dat de „honden” (die buiten zullen staan, voelen wij geen mededogen?) er geen avondmaalsbrood van lusten. We kunnen in „Opbouw” schrijven (citerend of in eigen woorden) over „buitenkerkelijk-gelovigen”, feit is dat je deze eerlijke en zoekende zielen slechts bij hoge uitzondering kunt bewegen naar onze kerken te gaan. De „goodwill” van vlak na de vrijmaking is „grotendeels verdwenen en in velerlei ogen zijn wij — ten onrechte? — een stelletje lastpakken dat elkaar verbijt en vereet.

Brugmans, de man die de weg der Waarheid had kunnen weten, is niet meer. Het past ons allerminst hem een trap achterna te geven. Doch zijn levensgang zij ons een waarschuwing, dat wij het niet zoeken in de ijdele filosofie of in kunstig verdichte fabelen, met welk een denkkraft en wetenschappelijke objectiviteit ook geconstrueerd.

Wij mogen kennen de levende Heer, Zijn Vader, Zijn Geest en Zijn Woord.

Ook wij zullen Hem eenmaal ontmoeten. Wanneer, daarover kunnen we heerlijk discussiëren, al of niet een tussentoestand aannemend. Maar we zullen Hem niet, waarde Smulders ontmoeten als een Kennend Subject.

Want God is geen subject, geen object, zelfs geen norm.

Hij is Schepper, Normsteller en... Vader. Want wij hebben de Geest en aanneming tot kinderkens.

Zijn wij verbaasd vanwege die „redenen uit Hemzelf”?

P. A. Hekstra.

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw
Geeft uw adreswijziging op bij het adres
secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

Zendingsnood door nood in eigen kerkelijk leven.

Ds A. Bos van Haarlem schreef in „Tot de einden der aarde”, Zendingsblad van de Geref. Kerken van Drachten en Haarlem het volgende artikel dat we in de overweging van onze lezers aanbevelen:

Wij hebben in Haarlem gezwoegd en geworstel dom met het zendingswerk verder te komen, maar het is ons tot nog toe niet gelukt. Het lijkt er zelfs op, alsof het ons bij de handen wordt afgebroken. Je gaat jezelf afvragen, hoe dat toch zo komt en wat de oorzaak ervan mag zijn, dat we maar niet kunnen opschieten en tot de uitzending van Ds Kurpershoek kunnen komen. Het is net, alsof het vastzit, niet alleen hier, maar evenzeer in Drachten, al zijn de moeilijkheden daar weer anders. Wat heeft de Heere daarmee toch voor? Want één ding is toch wel zeker: dat dit alles van Hem is en dat ook onze moeiten van vandaag niet buiten Zijn voorzienig bestel omgaan, maar juist uit Zijn Vaderhand ons toekomen. Dat geloven wij. Maar daarom klemt des te meer de vraag: wat bedoelt de Heere daar nu mee? Waarom doet Hij het zo? Het gaat toch om Zijn werk en om de voortgang van Zijn Evangelie, om de komst van het Rijk van Zijn Zoon.

Ik stel het zo, omdat het, naar het mij voorkomt, als vanzelf spreekt, dat deze vragen bij ons opkomen en leven. Nu kunnen we in de bedoelingen Gods niet treden. Zijn Goddelijke Raad is voor ons verborgen. Waarom is het, voorzover wij dat kunnen bekijken met ons menselijk oog, op West-Borneo vastgelopen en waarom blijft de poort van Zuid-Afrika voor ons maar gesloten? We weten het niet. Misschien is het Gods bedoeling om ons een heel andere kant uit te drijven? Tenslotte bepaalt Hij de koers en de gang van het zendingswerk. Heeft de Geest ook Paulus niet verhinderd om het Evangelie in Azië te spreken. hoewel hij dat zeer begeerde, en hem gedreven tegen zijn program in naar Europa? Zo kan Hij vandaag ook met ons bezig zijn. We weten het niet.

Maar dat betekent niet, dat er niet meer van te zeggen zou zijn. Want we dienen ons, meen ik, wel af te vragen, of er mogelijk ook bij ons oorzaken zijn, waarom de Heere ons in deze moeiten heeft gebracht. Want het handelen van de Heere sluit onze verantwoordelijkheid niet uit. Ik bedoel daar dit mee te zeggen: wij kunnen wel afwachten en stil zijn, totdat de Heere ons de één of andere poort opent, maar daar zijn we niet mee klaar. We moeten ons afvragen, of er mogelijk ook bij ons een boos, ongelovig hart is, een misleiding der zonde, waarom de Heere ons de zegen op ons werk vandaag onthouden moet. En ik stel de zaak zó in volle ernst. De Heere wil gebeden zijn. Hij wil van ons aangeroepen zijn in onze nood. Ook in de nood van ons zendingswerk. Welnu, is dat gebed er ook? Roepen we Hem aan? Maken we Hem onze nood bekend? En vragen we Hem met heel ons hart om uitkomst? O, er zal ongetwijfeld in de publieke dienst der gebeden in onze kerken ook aan de zending worden gedacht. Maar wanneer kan dat gebed pas welbehaaglijk zijn voor de Heere? Wanneer het een gebed van héél de gemeente is, niet maar van een dominé of van een kerkeraad, maar van héél de gemeente. Wanneer wij daar bij monde van de dienstknacht met onze gezamenlijke nood komen tot de Heere. Want de zendingsnood, waarin onze kerken momenteel verkeren, is ónze nood. Niet maar de nood van een zendeling, die graag uitgezonden wil worden, of die zwaar gehandicapt wordt in zijn arbeid, en niet de nood alleen van een paar zending kerken, of van de deputaten en de kerkeraden, die in eerste instantie bij die nood bepaald worden, maar hij is ónze nood, de nood van U en van mij. En ik vraag me af, of dat wel voldoende bij ons leeft. We ervaren deze nood, dunkt me, nog veel te weinig als een stuk van ónze nood. En dáár moet toch ons gebed beginnen. dáár moet het zich toch inzetten, waar we ontdekt zijn aan ónze nood, zal dat gebed in des Heeren oor aangenaam zijn en van Hem verhoord worden. En dan blijft dat bidden niet beperkt tot de publieke gebedsdienst in de samenkomst der gemeente, maar dan zullen we daar gezamenlijk als Zijn volk doen, wat we thuis persoonlijk en in ons gezinsgebed doen: de Heere, onze God, bekend maken met ónze nood.

U moet me goed verstaan. Het is maar een aarzelende vingerwijzing, die ik doe, een enkele vraag, die ik stel: hoe staat het met ons bidden voor de zending vandaag?

Ik wil nog op een ander aspect wijzen. De Heere wil gebeden zijn, zei ik zopas. Maar is er ruimte voor ons gebed? Zijn er gebaande wegen voor ons gebed? Kán de Heere naar ons luisteren? We bidden om de voortgang van Zijn werk en we vatten dat gebed samen in die éne bede, die de Heiland ons Zelf geleerd heeft: Uw Koninkrijk kome. Maar naar de uitleg, die de Catechismus van deze bede geeft, vragen we daarin allereerst: regeer ons also door Uw woord en Uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen. Welnu, als we eens rondom ons zien en opmerken, wat er zich in onze ker-

ken hier en daar afspeelt, en wat niet buiten ons omgaat, maar waarin we tenslotte állen betrokken zijn, moeten we ons dan niet schamen, omdat we ons toch blijkbaar maar zo moeilijk laten leiden door wat we in deze bede allereerst aan de Heere vragen? Is het dan niet, wanneer wij bidden om de vóórtgang van Gods Koningsheerschappij in deze wereld onder de heidenen, alsof we dit antwoord krijgen: wat vraagt ge Mij om de vóórtgang van Mijn Koningsheerschappij, als ge in Uw midden niet eens aan die Koningsheerschappij dóórgang verleent. Begin bij het begin en bekeer U.

Ik geloof, dat ook deze dingen onder ons maar eens rustig gezegd moeten worden. We bidden voor de zending, maar de Heere slaat onze gebeden terug naar de aarde. Hij móét dat doen, zolang het onder ons niet goed is en de verhoudingen onderling op geen stukken na deugen. We kunnen mogelijk allerlei activiteiten naar buiten proberen te ontwikkelen en tijd en geld eraan spenderen (dat gebeurt ondertussen) maar als we niet ontdekt worden aan de nood in ons eigen kerkelijk leven en dáár beginnen, dan kunnen we wel ophouden. Ook wel ophouden met te bidden voor de doortocht van het Evangelie naar buiten. En me dunkt, dáár is de Heere momenteel mee bezig, om ons dát te leren. We moeten onszelf maar eens afvragen, of we door ons leven in de kerk onze gebeden voor de uitbreiding van de kerk zelf niet in de weg staan. En daar ook met elkaar maar eens over spreken. Dan kan het vandaag zelfs een zegen zijn, dat we met ons zendingswerk praktisch niet verder kunnen en vastgelopen zijn. Een zegen, omdat de Heere door middel van onze zendingsnood ons terugwerpt op onze eerste nood.

Als we ons dan ook maar door Hem willen laten zeggen, luisteren willen, bidden willen: o God, regeer óns, Uw volk, allereerst zó door Uw Woord en Uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen. Wij, want ja, Heere, het moet bij óns beginnen.

Na lezing van dit ernstige woord komt als vanzelf de vraag op: kan de nood, waarover Ds Bos schrijft, niet concreter worden omschreven? Juist in een situatie als ds B. tekent komt het er op aan onze nood en ellendigheid recht te kennen. Is het in de kerken b.v. zo dat de Here ze niet verwaardigt zending te drijven? Dat kan! Of liggen de moeilijkheden ergens anders? Het is toch zo, dat terwijl de zending onder de heidenen op Borneo en Soemba onmogelijk wordt gemaakt, God in Zuid-Afrika een "open deur" geeft. De Zulu's vragen om zendelingen. En wij kunnen en mogen ze direkt naar hen toe zenden!

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Gees, Hoek en Wetsinge-Sauwerd (bij accl.): kand. J. Slotman te Heemse.

Aangenomen naar Oostelijk-Flevoland: H. Stolk te Blokzijl.

Tweetal te Helpman (2e pred.plaats): M. C. J. Blok te Utrecht N.W. en J. Kok te Enschede-Zuid.

Bunschoten-Spakenburg. De kerkeraad sprak de wenselijkheid uit van splitsing der gemeente. De voorgestelde mogelijkheid van kerkplitsing in Spakenburg-Noord en Spakenburg-Zuid zal nader worden onderzocht. Voorts werd in principe besloten tot oprichting van een permanent kerkelijk bureau.

De raad ontving bericht, dat toestemming is verleend voor herbouw van de pastorie, Kerkstraat.

Prov. Diaconale Conferentie Zeeland. De 49e conferentie zal D.V. gehouden worden op donderdag 14 juni 1962 te Goes in de melksalon Opril bij de Grote Markt. Referaat door ds D. van Houdt van Uithuizermeeden over: „Rondom de Open Brief van het Centraal Comité”. Aanvang 10.30 uur.

Adressen. Toronto: Het adres van de Bethel Canadian Reformed Church of Toronto is per 31 mei 1962 gewijzigd in: Bethel Canadian Reformed Church of Toronto, P. O. Box 768 Thornhill, Ont. Canada; **Schiedam:** Het scribaat der geref. kerk te Schiedam is thans A. de Blois, Graaf Florisstr. 44, Schiedam; **Zaandam:** Het adres van de Geref. Kerk te Zaandam is thans C. Camfferman, Lijsterbesstraat 52, Tel. 64698.

Doorn. Kerkdiensten te Doorn zondag 10 juni, 1e Pinksterdag, om 10.15 en 15.30 uur in de Ned. Herv. Kapel, Langbroekerweg 6.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS. . . .

„Vraag 7”.

Ergens in Oost-Duitsland moet een jongen toelatingsexamen doen voor een conservatorium. Hij blijkt de beste kandidaat te zijn. Dus. . . . Toegelaten? Hij moet nog een aantal vragen

beantwoorden. Vraag 7: „Wie heeft de meeste invloed op je leven gehad”? Dit werd de beslissende vraag. Antwoorde hij: de communistische jeugdbeweging, dan was de door hem zeer begeerde toekomst verzekerd. Wat zal hij doen? Zich schamen voor het evangelie van Jezus Christus? Het verdoezelen? Hij móet kiezen. Wie kan peilen de strijd welke deze knaap had te strijden. Hij kiest! Wat? Hij schrijft: Het Evangelie en het voorbeeld van mijn vader. De strijd is voor dat moment gestreden. Resultaat: afgewezen. Afgewezen niet alleen voor het conservatorium. Uitgestoten buiten elke gemeenschap, verguisd. Een voorwerp van bespotting. Laat niemand trachten dit te beredeneren. Voor dit dilemma wordt geen van onze jongens en meisjes vandaag gesteld bij het doen van examen. Wij mogen (nog) in vrijheid kiezen voor of tegen het Evangelie. De toekomst van niemand is in het geding.

Vrijheid!

Wat is dit?

Geen staatsvoogdij!

De kerk zelf mag zorgen voor de kinderen die deze zorg in zo'n bijzondere mate nodig hebben. Ook zij moeten kiezen. Wie zal hen daarbij helpen? Voorbereiden op de beantwoording van vraag 7?

Ook het tehuis!

Overdreven? Dweperij?

Een moeten om Gods wil.

Een mogen ons nog gelaten.

Misschien zegt U: och een strijd op een ondergeschikt punt. Dit willen wij aan het oordeel van de Heere overlaten. Maar, dan toch een strijd. Een kiezen. Vandaag reeds. Nog een gemakkelijke strijd. Het gaat alleen om het geven van Uw geld in een tijd van overvloed.

Waar blijft het geld?

Er is de klacht: het terrein om barmhartigheid te betonen wordt ons ontnomen. Er zijn kerken welke niet meer of nog bij uitzondering in de eredienst een collecte houden voor de dienst der barmhartigheid. Broeders, vergeet deze arbeid niet. De laatste weken komen er zo weinig bijdragen binnen, dat wij ons met zorg afvragen: Zullen wij het gestelde doel bereiken? Zullen wij het gestelde doel bereiken? Zullen wij in staat zijn waar te maken, dat de kerk haar in nood verkerende minderjarige leden niet in de steek laat?

Strijd mee!

Het gaat om het antwoord op „vraag 7”.

Verantwoording:

Van de ontvangen giften noemen wij: Vrouwenvereniging „Nabij U is het Woord”, Eindhoven, f 25,—; Knapen- en meisjesvereniging Den Haag-West f 23,83, opbrengst gehouden collecte op de jaarvergadering: tijdens een gehouden familiedag te Amersfoort werden twee eieren verkocht: opbrengst f 6,—; tijdens een gehouden causerie over het werk van de Stichting te Appingedam werd f 26,51 gecollecteerd; een collecte werd ook gehouden onder de deelnemers van de reis naar Parijs, georganiseerd door de Gereformeerde Reisvereniging, deze bracht f 44,01 op (ontvangen via hr D. Vonck te Groningen); f 25,— van de feestcommissie te Zwinderen, het overschot dat aan de vrijgemaakten werd terugbetaald.

Tot besluit: Sybren Foekes wordt heel hartelijk gegroet door zijn achterlichtje Dieuwertje, die in de actie voor het tehuis zich als een „zusje” schouder aan schouder met hem wil staan.

Ontvangen van kerken f 166.007,63
Ontvangen van particulieren f 31.414,37

Totaal per 4-6-1962 f 197.422,—

Bijdragen kunnen worden gestort op postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming”, Beatrixlaan 37, Ede.

WELKE PREDIKANT

kan de Kerk van Katwijk helpen met preekvoorziening op de volgende zondagen:

22 JULI; 19 en 26 AUGUSTUS?

Brieven te richten aan **Mr G. Feenstra, Nachtegaallaan 86, Katwijk aan Zee, Tel. 01718-4333.**

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Met 1 april begon de nieuwe jaargang van **Opbouw**.

Ter voorkoming van herinneringskaarten en incassokosten verzoeken we onze abonnees hun abonnementsgeld te storten op girorekening 233117, Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding voor **Opbouw**. Het abonnementsgeld bedraagt voor een halfjaar f 5,—, voor een geheel jaar f 10,—, buitenland f 12.50 voor een geheel jaar.

We rekenen op uw medewerking!

De administratie.